

CUPRINS

TITLUL I. CONSIDERAȚII GENERALE PRIVIND MOȘTENIREA

CAPITOLUL I. NOȚIUNI INTRODUCATIVE PRIVIND INSTITUȚIA MOȘTENIRII....	16
Secțiunea 1. Aspecte introductive.....	16
Secțiunea 2. Precizări terminologice	17
§ 1. Noțiunea de moștenire	17
§ 2. Persoana care lasă moștenirea.....	20
§ 3. Persoanele care dobândesc moștenirea	21
§ 4. Masa succesorală	22
Secțiunea 3. Sediul materiei	23
Secțiunea 4. Caracterele juridice ale transmisiunii moștenirii.....	25
§ 1. Preliminarii	25
§ 2. Transmisiunea moștenirii este o transmisiune pentru cauză de moarte.....	26
§ 3. Transmisiunea moștenirii este o transmisiune universală.....	27
§ 4. Transmisiunea moștenirii este o transmisiune unitară.....	34
4.1. Derogări de la caracterul unitar al transmisiunii moștenirii	35
4.2. Situații care ar putea fi considerate excepții, dar nu sunt	45
§ 5. Transmisiunea moștenirii este o transmisiune indivizibilă.....	48
Secțiunea 5. Felurile moștenirii	50
§ 1. Aspecte preliminare	50
§ 2. Moștenirea legală	53
§ 3. Moștenirea testamentară	54
§ 4. Coexistența calității de moștenitor legal cu aceea de legatar.....	55
CAPITOLUL II. DESCHIDEREA MOȘTENIRII.....	58
Secțiunea 1. Considerații preliminare.....	58
Secțiunea 2. Data deschiderii moștenirii	59
§ 1. Stabilirea momentului deschiderii succesiunii	59
§ 2. Importanța juridică a datei deschiderii moștenirii	62
Secțiunea 3. Locul deschiderii moștenirii.....	63
§ 1. Stabilirea locului deschiderii succesiunii.....	63
§ 2. Situații și diferite locuri ale deschiderii succesiunii	64
§ 3. Dovada locului ultimului domiciliu	68
§ 4. Importanța locului deschiderii moștenirii	69
CAPITOLUL III. CONDIȚIILE GENERALE ALE DREPTULUI LA MOȘTENIRE.....	73
Secțiunea 1. Privire generală asupra condițiilor în materie	73
Secțiunea 2. Capacitatea de a moșteni	74
§ 1. Noțiunea de capacitate succesorală.....	74
§ 2. Persoanele care au capacitate succesorală	77
2.1. Persoanele fizice în viață la data morții lui de cuius.....	77
2.2. Persoanele dispărute.....	78
2.3. Persoanele concepute, dar nenăscute la data deschiderii moștenirii	88
2.4. Persoanele juridice	90
§ 3. Persoanele care nu au capacitate succesorală	91

3.1. Persoanele fizice precedate și persoanele juridice care au încetat să aibă ființă	92
3.2. Comorienți și codecedații	92
Secțiunea 3. Nedemnitățile succesorală	94
§ 1. Origine, noțiune și reglementare legală	94
§ 2. Natură și caractere juridice	95
§ 3. Felurile nedemnității	97
3.1. Nedemnitățile de drept	97
3.2. Nedemnitățile judiciare	103
§ 4. Efectele nedemnității	106
4.1. Efectele față de moștenitorul nedemn	107
4.2. Efectele față de descendenții nedemnului	108
4.3. Efectele nedemnității față de terți	111
§ 5. Invocarea nedemnității succesorală	112
§ 6. Înlăturarea nedemnității succesorală	114
Secțiunea 4. Vocația la moștenire	115

TITLUL II. DEVOLUȚIUNEA TESTAMENTARĂ A MOȘTENIRII

CAPITOLUL I. REGULI GENERALE CU PRIVIRE LA MOȘTENIREA

TESTAMENTARĂ	120
Secțiunea 1. Aspecte introductive privind moștenirea testamentară	120
§ 1. Preliminarii	120
§ 2. Definiția testamentului	121
Secțiunea 2. Caracterele juridice ale testamentului	122
§ 1. Testamentul este un act juridic civil	122
§ 2. Testamentul este un act juridic unilateral	123
§ 3. Testamentul este un act juridic personal	124
§ 4. Testamentul este un act juridic solemn	124
§ 5. Testamentul este un act juridic pentru cauză de moarte	124
§ 6. Testamentul este un act esențialmente revocabil	125
Secțiunea 3. Conținutul testamentului	126
Secțiunea 4. Interpretarea și proba testamentului	127
§ 1. Interpretarea conținutului testamentului	127
1.1. Reguli generale de interpretare a testamentului	128
1.1.1. Interpretarea după voința reală a testatorului	128
1.1.2. Interpretarea sistemică a testamentului	128
1.2. Reguli speciale de interpretare în cazul testamentului	129
1.3. Interpretarea dispozițiilor testamentare îndoielnice	129
§ 2. Proba testamentului	130
Secțiunea 5. Concluzii privind noțiunea de testament	131
CAPITOLUL II. CONDIȚIILE DE VALIDITATE ALE TESTAMENTULUI	135
Secțiunea 1. Condițiile de fond	135
§ 1. Capacitatea în materia devoluțiunii testamentare a moștenirii	135
1.1. Incapacitățile de a dispune prin testament	138
1.1.1. Incapacitatea totală a minorului	139
1.1.2. Incapacitatea interzisului judecătoresc	141

1.2. Incapacitățile de a primi prin testament.....	143
1.2.1. Incapacitățile de folosință	143
1.2.2. Incapacitățile de exercițiu	150
1.3. Simulația în materia incapacităților	152
§ 2. Consimțământul	153
2.1. Reguli aplicabile. Formarea voinței juridice	153
2.2. Existența discernământului și a consimțământului în materia moștenirii testamentare	155
2.2.1. Existența discernământului	155
2.2.2. Existența consimțământului	158
2.3. Consimțământul viciat parțial.....	158
§ 3. Obiectul.....	161
§ 4. Cauza	163
Secțiunea 2. Condițiile de formă	165
§ 1. Aspecte preliminare	165
§ 2. Forma scrisă.....	165
§ 3. Forma actului separat.....	167
§ 4. Sancțiunea nerespectării condițiilor de formă	171
CAPITOLUL III. FELURILE TESTAMENTELOR.....	174
Secțiunea 1. Testamentele ordinare	174
§ 1. Considerații generale	174
§ 2. Testamentul olograf	175
2.1. Scrierea proprie	176
2.2. Data.....	180
2.3. Semnătura	183
2.4. Formalități ulterioare decesului testatorului	185
2.5. Forța probantă a înscrisului testamentar	188
§ 3. Testamentul autentic	190
3.1. Noțiunea, avantajele și inconveniențele testamentului autentic	190
3.2. Întocmirea testamentului autentic.....	192
3.2.1. Dictarea testamentului de către dispunător notarului.....	193
3.2.2. Scrierea testamentului	194
3.2.3. Lectura testamentului	195
3.2.4. Semnarea testamentului	196
3.3. Autentificarea în situații particulare	196
3.3.1. Imposibilitatea scrierii de către testator	196
3.3.2. Imposibilitatea dialogului verbal	197
3.3.3. Imposibilitatea vederii.....	198
3.4. Înregistrarea testamentului autentic.....	198
3.5. Forța probantă a testamentului autentic.....	200
Secțiunea 2. Testamentele privilegiate	201
§ 1. Testamentul făcut în timp de epidemii, catastrofe, războaie	201
§ 2. Testamentul naval ori aeronautic	203
§ 3. Testamentul militarilor	203
§ 4. Testamentul persoanelor internate într-o instituție sanitară.....	204
§ 5. Reguli comune tuturor testamentelor privilegiate	204

§ 6. Caducitatea testamentelor privilegiate	205
§ 7. Forța probantă a testamentelor privilegiate	206
Secțiunea 3. Alte forme testamentare	206
§ 1. Testamentul sumelor și valorilor depozitate	206
1.1. Condițiile esențiale ale clauzei testamentare	207
1.1.1. Identitatea părților	207
1.1.2. Completarea olografă a clauzei cuprinzând dispoziția testamentară	208
1.1.3. Obiectul clauzei	208
1.1.4. Semnătura dispunătorului și data întocmirii	209
1.2. Publicitate clauzei testamentare	209
1.3. Predarea obiectului clauzei testamentare	211
§ 2. Testamentul făcut în străinătate	212
CAPITOLUL IV. LEGATELE ȘI ALTE DISPOZIȚII TESTAMENTARE	215
Secțiunea 1. Legatele și desemnarea legatarilor	215
§ 1. Noțiunea de legat	215
§ 2. Desemnarea legatarului	217
Secțiunea 2. Clasificarea legatelor	220
§ 1. Clasificarea legatelor în funcție de obiectul lor	220
1.1. Legatul universal	220
1.2. Legatul cu titlu universal	223
1.3. Legatul cu titlu particular	224
§ 2. Clasificarea legatelor în funcție de modalități	231
2.1. Legatul pur și simplu	231
2.2. Legatul cu termen	231
2.3. Legatul sub condiție	232
2.4. Legatul cu sarcină (sub modo)	234
Secțiunea 3. Dezmoștenirea	237
§ 1. Noțiune și reglementare legală	237
§ 2. Felurile dezmoștenirii	238
2.1. Dezmoștenirea directă	239
2.2. Dezmoștenirea indirectă	240
2.3. Dezmoștenirea cu titlu de sancțiune	242
§ 3. Efectele dezmoștenirii	243
3.1. Dezmoștenirea numai a soțului supraviețuitor	243
3.2. Dezmoștenirea unui alt moștenitor care vine în concurs cu soțul supraviețuitor	244
3.3. Dezmoștenirea parțială a unui moștenitor	246
3.4. Dezmoștenirea totală a unui moștenitor	247
§ 4. Nulitatea dezmoștenirii	247
Secțiunea 4. Numirea de executor testamentar	248
§ 1. Noțiunea execuțiunii testamentare	248
§ 2. Natura juridică a execuțiunii testamentare	249
§ 3. Desemnarea și capacitatea executorului testamentar	252
§ 4. Drepturile și obligațiile (puterile) executorului testamentar	255
4.1. Considerații generale asupra atribuțiilor executorului testamentar. Dreptul de administrare	255
4.2. Puterile executorului testamentar	259

4.3. Transmiterea execuțiunii.....	263
4.4. Obligația de a da socoteală și răspunderea executorului.....	264
4.5. Remunerația executorului testamentar.....	266
4.6. Suportarea cheltuielilor.....	266
§ 5. Încetarea execuțiunii testamentare.....	267
CAPITOLUL V. INEFICACITATEA LEGATELOR.....	271
Secțiunea 1. Preliminarii.....	271
Secțiunea 2. Nulitatea legatelor.....	272
Secțiunea 3. Revocarea legatelor.....	274
§ 1. Revocarea voluntară a legatelor.....	274
1.1. Revocarea voluntară expresă.....	275
1.2. Revocarea voluntară tacită.....	277
1.2.1. Distrugerea, ruperea sau ștergerea testamentului olograf.....	278
1.2.2. Întocmirea unui nou testament.....	280
1.2.3. Înstrăinarea bunului care formează obiectul legatului.....	282
1.2.4. Distrugerea voluntară a bunului care constituie obiectul legatului.....	285
1.3. Retractarea revocării.....	286
§ 2. Revocarea judecătorească.....	287
2.1. Revocarea judecătorească pentru neîndeplinirea sarcinilor.....	289
2.2. Revocarea pentru ingraturitudine.....	292
Secțiunea 4. Caducitatea legatelor.....	295
Secțiunea 5. Consecințele ineficacității legatelor.....	297
CAPITOLUL V. LIMITELE DREPTULUI DE A DISPUNE PRIN ACTE JURIDICE DE BUNURILE SUCCESIUNII.....	299
Secțiunea 1. Oprirea actelor (pactelor) asupra moștenirii nedeschise.....	299
§ 1. Noțiune și reglementare legală.....	299
§ 2. Istoricul și rațiunea edictării unei asemenea interdicții.....	300
§ 3. Sancțiunea nerespectării acestei interdicții.....	302
3.1. Existența unui act juridic.....	303
3.2. Act juridic având ca obiect drepturi eventuale.....	303
3.3. Act asupra unei moșteniri nedeschise încă.....	305
3.4. Actul să nu fie permis expres de lege.....	306
Secțiunea 2. Substituția fideicomisară.....	307
§ 1. Noțiunea, reglementarea legală și felurile substituției fideicomisare.....	307
§ 2. Originea și evoluția substituției fideicomisare.....	310
§ 3. Elementele constitutive ale substituției fideicomisare.....	312
3.1. Existența a două (ori mai multe) liberalități succesive.....	313
3.2. Administrarea și transmiterea bunului către substituit.....	314
3.3. Stabilirea de către dispunător a ordinii succesorele.....	315
§ 4. Sancțiunea substituției fideicomisare.....	315
§ 5. Atenuarea legală a interdicției substituției fideicomisare.....	316
5.1. Substituția fideicomisară simplă. Delimitare legală.....	316
5.2. Efectele substituției fideicomisare simple.....	318
5.2.1. Efectul general al substituției fideicomisare.....	318
5.2.2. Efectele substituției fideicomisare cu privire la bunuri.....	319
5.3. Ineficacitatea substituției.....	322

§ 6. Atenuări ale acestei interdicții	323
6.1. Fideicomisul fără obligație	324
6.2. Legatul rămășiței	325
6.2.1. Noțiune și natură juridică	326
6.2.2. Dreptul de dispoziție al instituitului	326
6.2.3. Independența patrimonială a instituitului	330
6.3. Dublul legat condițional	331
6.4. Substituția vulgară	331
6.5. Dubla liberalitate în uzufruct și nuda proprietate	332
Secțiunea 3. Oprirea liberalităților care încalcă rezerva succesorală	333
§ 1. Considerații preliminare privind rezerva succesorală și cotitatea disponibilă	333
§ 2. Noțiunea de rezervă succesorală și de cotitate disponibilă	334
§ 3. Caracterele juridice ale rezervei succesorale	336
3.1. Rezerva succesorală este o parte a moștenirii (pars hereditas)	336
3.2. Rezerva are un caracter imperativ	338
3.3. Rezerva are un caracter propriu	339
3.4. Rezerva succesorală se acordă în natură	340
3.5. Rezerva are un caracter colectiv	341
3.6. Rezerva succesorală este lovită de indisponibilitate	342
3.7. Rezerva succesorală este o cotă fixă dintr-o cotă variabilă	343
§ 4. Moștenitorii rezervatari	343
4.1. Rezerva descendenților	344
4.2. Rezerva cuvenită ascendenților privilegiați	349
4.3. Rezerva cuvenită soțului supraviețuitor	354
4.3.1. Considerații preliminare	354
4.3.2. Cota soțului supraviețuitor	355
4.3.3. Particularități ale rezervei soțului supraviețuitor	358
4.3.4. Imputarea rezervei cotei soțului supraviețuitor asupra moștenirii	361
4.3.5. Cotitatea disponibilă specială a soțului supraviețuitor	363
§ 5. Determinarea masei succesorale	368
5.1. Precizări prealabile	368
5.2. Determinarea bunurilor existente în patrimoniul defunctului la data deschiderii moștenirii (activul brut)	369
5.3. Determinarea activului net al moștenirii	373
5.4. Reunirea fictivă la activul net a donațiilor făcute de titularul moștenirii	375
5.4.1. Reuniunea fictivă a bunurilor de care s-a dispus prin donație	375
5.4.2. Evaluarea bunurilor donate	376
5.4.3. Gratuități nesupuse restituirii	378
5.4.4. Prezumția de donație	378
§ 6. Reducțiunea liberalităților excesive	382
6.1. Noțiunea de reducere	382
6.2. Persoanele care pot invoca reducțiunea	384
6.3. Căile procedurale de exercitare a dreptului la reducere	386
6.3.1. Reducțiunea prin învoiala părților	386
6.3.2. Reducțiunea pe cale judecătorească	387
6.4. Ordinea reducțiunii liberalităților excesive	390

6.5. Efectele reducțiunii.....	396
6.6. Reducțiunea unor liberalități speciale	398
§ 7. Imputarea liberalităților	402
7.1. Imputarea liberalităților dacă beneficiarul acestora nu este moștenitor rezervatar ..	402
7.2. Imputarea liberalităților dacă gratificatul este moștenitor rezervatar	403
CONCLUZII ȘI PROPUNERI DE LEGE FERENDA	407
BIBLIOGRAFIE	412
ANEXE.....	426